

6-bob. Realizasiya qilishning sof qiymati

49. Tovar-moddiy zaxiralar, agar realizasiya qilishning sof qiymati ularning tannarxidan past bo'lsa, realizasiya qilishning sof qiymati bo'yicha aks ettiriladi. Realizasiya qilishning sof qiymati tovar-moddiy zaxiralarning har bir birligi (turi) bo'yicha aniqlanadi.

50. Realizasiya qilishning sof qiymatini aniqlash maqsadida davriy ravishda tovar-moddiy zaxiralari qayta baholanadi va ularning qiymati joriy qiymatga muvofiqlashtiriladi.

51. Tovar-moddiy zaxiralar ularning alohida birliklari tannarxini qayta baholashni o'tkazish sanasida shakllangan o'xshash baholanadigan tovar-moddiy zaxiralarning hujjat bilan tasdiqlangan joriy qiymatlari bo'yicha qayta hisoblash yo'li bilan qayta baholanadi.

Qayta baholash tashkilot tomonidan mustaqil ravishda yoki qonun hujjatlariga muvofiq baholovchi tashkilotni jalb etish orqali amalga oshiriladi.

52. Tovar-moddiy zaxiralar birligining joriy qiymatini hujjatli tasdiqlash uchun tashkilotning ixtiyoriga ko'ra quyidagilardan foydalanish mumkin:

ishlab chiqaruvchilar va ularning rasmiy dilerlari, tovar-xom ashyo birjalaridan yozma shaklda olingan tovar-moddiy zaxiralar o'xshash birligining joriy qiymati (narxi) to'g'risida ma'lumotlar;

xarid qilish sanasida (tasdiqlovchi hujjat mavjud bo'lganida) chet el valyutasida tovar-moddiy zaxiralar birligining tannarxi to'g'risida ma'lumotlar, bunda chet el valyutalari kurslarining O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan qayta baholashni o'tkazish sanasi va tovar-moddiy zaxiralarning tegishli birligini

xarid qilish sanasida belgilangan milliy valyutaga (so'mga) nisbati sifatida aniqlanadigan hisob-kitob koeffitsiyenti qo'llaniladi;

tegishli davlat organlaridagi mavjud bo'lgan narxlar darajasi to'g'risidagi ma'lumotlar;

qayta baholashni o'tkazish davrida ommaviy axborot vositalari va maxsus adabiyotlarda chop etilgan narxlar darajasi to'g'risidagi ma'lumotlar;

baholovchining tovar-moddiy zaxiralar tegishli birligining joriy qiymati to'g'risidagi hisoboti.

53. Tovar-moddiy zaxiralar, agar ular shikastlangan, to'liq yoki qisman eskirgan yoki ularni realizatsiya qilishning sof qiymati pasaygan bo'lsa, shuningdek tan olingan butlash xarajatlari, zaxiralarni tovar ko'rinishiga keltirish bo'yicha ishlar yoki mo'ljallangan sotish xarajatlari oshgan bo'lsa tovar-moddiy zaxiralarning qiymati arzonlashtiriladi.

Tovar-moddiy zaxiralarni realizatsiya qilishning sof qiymatiga qadar tannarxdan past arzonlashtirish ularning haddan tashqari to'planishi va sekin aylanuvchanligi hollarida tovar-moddiy zaxiralar moliyaviy hisobotda ularni realizatsiya qilish yoki ishlatishdan kutiladigan summadan yuqori aks ettirilmasligi uchun qo'llaniladi.

54. Tovar-moddiy zaxiralar odatda moddalar bo'yicha usul asosida realizatsiya qilishning sof qiymatiga qadar arzonlashtiriladi.

Bunda bir turdagi yoki o'zaro bog'langan tovar-moddiy zaxiralarni guruhlashdan, xususan, mahsulotning birgina assortimentiga taalluqli bo'lgan, bir xil vazifa yoki pirovardda bir xil ishlatishga ega bo'lgan, birgina geografik hududda ishlab chiqariladigan yoki birgina

geografik hududdagi bozorga chiqariladigan, mahsulotning ushbu assortimentida boshqa materiallardan amalda alohida baholanishi mumkin bo'lmagan tovar-moddiy zaxiralardan foydalanish mumkin.

Tovar-moddiy zaxiralarni muayyan tarmoq yoki birgina geografik hududdagi tayyor mahsulot (ishlar, xizmatlar) yoki tovar-moddiy zaxiralarga tasniflashga asoslanib arzonlashtirilmaydi.

55. Mahsulot (ishlar, xizmatlar) ishlab chiqarishda foydalaniladigan xom ashyo va boshqa materiallar, agar ulardan tayyorlangan mahsulot joriy qiymatda sotilsa, tannarxidan past qilib arzonlashtirilmaydi.

Agar materiallar narxining tushishi munosabati bilan tayyor mahsulot narxi pasaytirilsa, ya'ni ushbu materiallardan tayyorlangan tayyor mahsulotning tannarxi mazkur tayyor mahsulotni realizasiya qilishning sof qiymatidan ohsa, materiallar qiymati kamaytiriladi.

Bunda, realizasiya qilishning sof qiymatini baholashning eng ishonchlisi bo'lib ularga o'xshash materiallarni sotib olish xarajatlari hisoblanadi.

56. Tovar-moddiy zaxiralar tannarxining ushbu tovar-moddiy zaxiralarni realizasiya qilishning sof qiymati summasidan oshadigan summasi, ya'ni qayta baholash natijasida tovar-moddiy zaxiralarning arzonlashish summasi u yuzaga kelgan hisobot davrining xarajatlariga kiritiladi.

57. Har bir keyingi davrda realizasiya qilishning sof qiymatini yangidan qayta baholash o'tkazilishi mumkin.

Iqtisodiy holatning o'zgarganligi sababli tashkilotga tegishli bo'lgan ilgari qiymati pasaytirilgan tovar-moddiy zaxiraning realizasiya qilishning sof qiymati oshgan holda

tegishli hisobdan chiqarish summasi yangi balans qiymatini mazkur Standartning [55-bandida](#) nazarda tutilgan tartibda quyidagi ikki qiymatning eng kamiga qadar keltirish orqali tiklanadi (tiklash dastlabki hisobdan chiqarish miqdorlari bilan cheklangan):

tannarx;

qayta ko‘rib chiqilgan realizasiya qilishning sof qiymati.